

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Dato: 1. november 2005
Dok.: ULP40119
Statsretskontoret

Udkast
til

justitsministerens besvarelse den 3. november 2005 i
Folketingets Forsvarsudvalg af samrådsspørgsmål C
(FOU alm. del) vedrørende offentligt ansattes ytrings-
frihed

Spørgsmål:

”Hvad er ministerens holdning til offentligt ansattes yt-
ringsfrihed?”

1. Jeg vil indlede med at takke Forsvarsudvalget for at
have taget initiativ til dette samråd.

For det første har jeg jo sjældent anledning til at komme her i udvalget, og for det andet drejer samrådsspørgsmålet sig om et principielt og vigtigt emne, som bestemt fortjener en nærmere drøftelse.

Der er jo tale om et samrådsspørgsmål af generel karakter, og det giver derfor sig selv, at min besvarelse vil have et tilsvarende generelt indhold. Det kan i den forbindelse være på sin plads at nævne, at jeg i sagens natur ikke har mulighed for her i dag at gå ind i eventuelle enkeltsager på forsvarets område – det håber jeg, at udvalget har forståelse for.

2. Med udvalgets spørgsmål om, hvad min holdning er til offentligt ansattes ytringsfrihed, er det efter min opfattelse naturligt at begynde med nogle mere overordnede betragtninger om ytringsfrihed.

Grundlovens § 77 værner om ytringsfriheden, der er en nødvendig og selvfølgelig forudsætning for et demokrati som det danske. Bestemmelsen sikrer, at den offentlige debat kan finde sted, uden at staten på forhånd afgør, hvilke ytringer der kan offentliggøres.

Bestemmelsen i § 77 gælder for ”enhver”, og det omfatter – naturligvis, fristes man til at sige – også offentligt ansatte.

Selv om det i virkeligheden er en lidt banal betragtning, synes jeg, at det er værd at fremhæve, at de offentligt ansatte også er borgere i det danske samfund og derfor som andre i et demokratisk samfund har en ret til at ytre sig. Og ligesom i forhold til andre borgere bør offentligt ansattes ytringsfrihed kun begrænses, hvis væsentlige hensyn til andre interesser taler klart for det.

3. Jeg kan i den forbindelse henvide til, at jeg i efteråret 2004 har nedsat et udvalg, hvis opgave er at se nærmere

på spørgsmålet om netop offentligt ansattes ytringsfrihed. Udvalget betegnes ”Udvalget om offentligt ansattes ytringsfrihed og meddeleret”, og udvalgets formand er professor, dr. jur. Jens Peter Christensen.

Udvalget har bl.a. til opgave at vurdere, om der er behov for en yderligere lovfæstelse af offentligt ansattes ret til at ytre sig, samt at overveje, om der kan være anledning til at tage initiativer med henblik på at fremme offentligt ansattes deltagelse i den offentlige debat.

Jeg forventer at modtage udvalgets betænkning i begyndelsen af 2006 og ser frem til at læse om resultatet af udvalgets overvejelser. Heri ligger naturligvis også, at overvejelser om eventuelle generelle initiativer på området bør afvente udvalgets betænkning.

4. Jeg vil efter disse overordnede betragtninger vende mig mod den mere juridiske side af sagen. Hvilken ytringsfrihed gælder for offentligt ansatte?

Der kan i den forbindelse være grund til først at gøre det klart, at spørgsmålet om offentligt ansattes ytringsfrihed drejer sig om de tilfælde, hvor den pågældende ytrer sig på egne vegne og således ikke på vegne af den offentlige myndighed, som vedkommende er ansat i.

En offentlig myndighed har således altid ret til at bestemme, hvem der kan udtale sig på myndighedens vegne. En myndighed kan derfor beslutte, at en ansat ikke må udtale sig på myndighedens vegne, eller at vedkommende på forhånd skal have godkendt sine udtalelser, inden de gives videre til offentligheden. Myndigheden kan naturligvis også fastlægge retningslinier for, hvad den ansatte i givet fald nærmere kan udtale.

Men når offentligt ansatte udtaler sig på egne vegne – og altså ikke på myndighedens – har de som nævnt ytringsfrihed efter grundlovens § 77.

Grundlovens censurforbud udelukker således, at offentligt ansatte, der på egne vegne ønsker at deltage i den offentlige debat, kan mødes med krav fra ansættelsesmyndigheden om, at deres ytringer skal godkendes, før de kan offentliggøres. En offentlig myndighed må altså ikke kræve af en ansat, der på egne vegne f.eks. ønsker at offentliggøre et læserbrev, at læserbrevet først skal godkendes af myndigheden.

Herudover betyder gældende ret, at offentligt ansatte – naturligvis inden for rammerne af deres tavshedspligt og de generelle regler i straffeloven om freds- og æreskrænkelser – i almindelighed ikke kan pålægges ansvar i anledning af ytringer, som de fremsætter på egne vegne.

Denne udstrakte ytringsfrihed gælder både i forhold til emner, som ikke har berøring med den offentligt ansattes arbejde, og med hensyn til emner, der falder inden for den pågældendes eget arbejdsområde.

En offentligt ansat vil altså f.eks. kunne fremsætte kritiske synspunkter om den pågældendes ansættelsessted og arbejdsområde. Den offentligt ansatte vil i den forbindelse f.eks. kunne give udtryk for, at en politisk beslutning om besparelser eller ændret lovgivning inden for vedkommendes arbejdsområde efter den pågældendes opfattelse vil føre til forringelser af den ene eller anden karakter.

Jeg har flere gange fremhævet, at offentligt ansattes ytringsfrihed gælder, når de udtaler sig på egne vegne – i modsætning til på myndighedens vegne. Det ligger i naturlig forlængelse af dette princip, at den ansatte har pligt til at sikre, at det også fremstår tilstrækkeligt klart, at det netop er på egne og ikke myndighedens vegne, den pågældende udtaler sig. Der bør naturligvis ikke kunne opstå forvirring om dette spørgsmål.

Der gælder samtidig nogle få undtagelser fra offentligt ansattes udstrakte ytringsfrihed. Der kan altså forekomme tilfælde, hvor en offentlig ansats ytringer er retsstridige, selv om den ansatte ytrede sig på egne vegne.

Der gælder således f.eks. den undtagelse, at en offentligt ansat ikke må ytre sig i en for grov form eller fremsætte åbenbart urigtige oplysninger om væsentlige forhold inden for sit eget arbejdsområde.

Endvidere kan der gælde særlige begrænsninger navnlig for ledende embedsmænd, som er tæt på den politiske beslutningsproces. Disse begrænsninger – der bl.a. er udførligt behandlet i praksis fra Folketingets Ombudsmand – skal ses i lyset af hensynet til, at en myndigheds beslutninger kan føres ud i livet, uden at det bliver vanskeliggjort eller umuliggjort af kritiske udtalelser fra ledende medarbejdere. Det må i den forbindelse bl.a. indgå, om den ansatte har været aktivt medvirkende i

myndighedens beslutningsproces, og om udtalelserne fremsættes før eller efter, at denne beslutningsproces er tilendebragt.

Jeg vil samtidig gerne fremhæve, at der her er tale om begrænsninger, som i praksis kun har betydning for en meget lille del af de offentligt ansatte.

5. Jeg indledte med at sige, at min besvarelse af det generelle spørgsmål, som udvalget har stillet, må være tilsvarende generel, og det er den vist også blevet. Som nævnt har jeg f.eks. ikke mulighed for her i dag at gå nærmere ind i eventuelle enkeltsager på forsvarets område.

Jeg håber imidlertid, at jeg med min besvarelse har formået at give et dækkende billede af den generelle retstilstand på området.

